

Αθήνα, 3 Μαΐου 2007

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΤΑ ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ

I. Οι ταραχές που εκδηλώθηκαν την προηγούμενη εβδομάδα στα περισσότερα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας έλαβαν τέλος με την επιστροφή και των τελευταίων φυλακισμένων της φυλακής Μαλανδρίνου στα κελιά τους. Η σχετική ομαλοποίηση της κατάστασης δημιουργεί την προσδοκία ότι οι αρμόδιες **αρχές θα διερευνήσουν αμερόληπτα** τα καταγγελλόμενα περιστατικά που πυροδότησαν την αναταραχή.

Ωστόσο, οποιαδήποτε και αν είναι η έκβαση των σχετικών ερευνών, τα τελευταία αυτά γεγονότα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο σοβαρού προβληματισμού για την κατάσταση των φυλακών στη χώρα μας. **Προβληματισμός που δεν πρέπει να εξαντληθεί στα εφήμερα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων.**

II. Το σωφρονιστικό σύστημα της χώρας πάσχει σοβαρά. Πρόκειται για κοινό μυστικό που δεν επιτρέπεται, αλλά και δεν είναι πλέον δυνατόν, να αποσιωπάται. Ο ήδη ασφυκτικός και διαρκώς εντεινόμενος, πέραν κάθε προηγούμενου, υπερπληθυσμός των σωφρονιστικών καταστημάτων υποβαθμίζει συνεχώς τις συνθήκες της εκεί διαβίωσης, ενθαρρύνει φαινόμενα παραβατικότητας στο εσωτερικό τους, όπως κατεξοχήν η διακίνηση ναρκωτικών, και μεγιστοποιεί τους κινδύνους σε βάρος της ζωής και της υγείας κρατουμένων και προσωπικού φύλαξης, είτε από αίτια τυχαία (λ.χ. πυρκαγιές και λοιμώδη νοσήματα.) είτε από πράξεις βίας.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες εύλογα αναμένει κανείς να αυξάνονται και οι πιθανότητες **αυθαίρετης κρίσης** των οργάνων της φυλακής ή των υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Η απόρριψη αιτημάτων για άδειες απουσίας, για ένταξη σε κάποιο εσωτερικό πρόγραμμα κατάρτισης ή για μεταγωγή σε άλλο κατάστημα (λ.χ. εγγύτερο στον τόπο κατοικίας της οικογένειας του φυλακισμένου), οι υποχρεωτικές μεταγωγές, η διακοπή της παρακολούθησης του σχολείου, η επιβολή πειθαρχικών ποινών κ.τ.λ. σπάνια συνοδεύονται από την κατάλληλη αιτιολογία που απαιτεί ο νόμος. Συνέπεια όλων αυτών είναι το ότι ο φυλακισμένος, του οποίου οι προσδοκίες διαψεύδονται, εκτός από απογοήτευση δοκιμάζει και την έντονη πικρία ότι δεν είναι

άξιος παροχής εξηγήσεων. Οι ασφυκτικές περιστάσεις, κάτω υπό τις οποίες διεύθυνση, προσωπικό φύλαξης και φυλακισμένοι καλούνται να διαχειριστούν, καθένας από τη θέση του, τη θλιβερή καθημερινή πραγματικότητα της φυλακής πιθανολογούν με βεβαιότητα, όπως άλλωστε πιστοποιούν και οι διακινηθέντες κατάλογοι αιτημάτων των φυλακισμένων, ότι **τα προαναφερθέντα σημεία θεσμικής επαφής των φυλακισμένων με τις σωφρονιστικές αρχές πρόκειται να αποτελέσουν το επίκεντρο αύξουσας έντασης με απρόβλεπτες προεκτάσεις.** Πρώτο θύμα της κατάστασης αυτής είναι, φυσικά, η στοιχειώδης ικανότητα του σωφρονιστικού συστήματος να πραγματώσει τη θεμελιώδη υπόσχεση που πανηγυρικά επαγγέλλεται ο νόμος για *επανένταξη* των φυλακισμένων στη κοινωνική ζωή.

III. Αυτά, αλλά και πολλά άλλα επιμέρους προβλήματα των φυλακών της χώρας, έχει προσπαθήσει να αναδείξει στα πορίσματα και στις εκθέσεις του, **με τρόπο αμερόληπτο και νηφάλιο**, ο Συνήγορος του Πολίτη, τον οποίο εμπιστεύονται δεκάδες φυλακισμένων κάθε χρόνο στέλνοντάς του τα παράπονά τους. Τις σχετικές προτάσεις του ο Συνήγορος προσπαθεί να τεκμηριώσει με στοιχεία αξιόπιστα, που έχει κατά το παρελθόν αντλήσει ο ίδιος με επιτόπιες επισκέψεις και ελέγχους στα σωφρονιστικά καταστήματα. Τους ελέγχους αυτούς αυτονόητα δικαιούται (και υποχρεούται) να διενεργεί ο Συνήγορος, καθώς τα σωφρονιστικά καταστήματα αποτελούν διοικητικές μονάδες του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα, προ δύο ετών επισκέφθηκε τη φυλακή Μαλανδρίνου και έθεσε εγγράφως υπόψη των αρμοδίων υπηρεσιών τις διαπιστώσεις του, **επισημαίνοντας με έμφαση, ήδη από τότε, τις εστίες των βασικών προβλημάτων που κατέληξαν στις πρόσφατες αναταραχές.**

IV. Δυστυχώς, αντί να επιδιώκουν τη συνεργασία μαζί του, οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης φαίνεται πως αντιλαμβάνονται τον Συνήγορο του Πολίτη μάλλον ως αντίπαλο και παράγοντα διαταραχής της εύρυθμης λειτουργίας των σωφρονιστικών καταστημάτων, παρά ως ανεξάρτητο και αμερόληπτο παράγοντα βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήματος. Έτσι όμως :

- **Παρά τα διεθνώς κρατούντα,**
- **Παρά τη σχετική Γνωμοδότηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου,**
- **Κυρίως όμως, παρά τον νόμο,**

τα τελευταία δύο χρόνια το Υπουργείο Δικαιοσύνης αρνείται επίμονα να επιτρέψει την πρόσβαση του Συνηγόρου του Πολίτη στις φυλακές της χώρας, εκλαμβάνοντας το εν γένει σωφρονιστικό σύστημα ως έναν κόσμο στεγανό, αποκλεισμένο από κάθε συνταγματική μέριμνα και προστασία, με συνέπεια :

A) Οι μεν φυλακισμένοι να στερούνται τη δυνατότητα της άμεσης επαφής με μια ανεξάρτητη αρχή ταγμένη από το ίδιο το Σύνταγμα για την προάσπισή των δικαιωμάτων τους,

B) Η δε ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης να απεμπολεί τη δυνατότητα να διακριβώνει, μέσω μιας αμερόληπτης ανεξάρτητης αρχής, τα καθημερινά προβλήματα των φυλακών και τη βασιμότητα των καταγγελιών που διατυπώνουν οι φυλακισμένοι.

Η δημοσιότητα και ο κοινωνικός έλεγχος της λειτουργίας του σωφρονιστικού συστήματος, η προστασία των δικαιωμάτων των φυλακισμένων, τα οποία εγγυάται η πρόσβαση στις φυλακές ενός ανεξάρτητου φορέα ελέγχου, δεν είναι βεβαίως πανάκεια για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το σωφρονιστικό σύστημα. Αποτελούν όμως απαραίκαμπτη προϋπόθεση κάθε σοβαρής προσπάθειας αναμόρφωσής του στην κατεύθυνση της βέλτιστης εφαρμογής αρχών που κατοχυρώνει το πολίτευμά μας, αλλά και, όπως γίνεται διεθνώς δεκτό, παράγοντα πρόληψης των βασανιστηρίων και της διαφθοράς. Γι' αυτό και ελπίζω ότι τα πρόσφατα γεγονότα στις φυλακές της χώρας θα αποτελέσουν το έναυσμα όχι μόνον σοβαρού προβληματισμού, αλλά και θαρραλέων πρωτοβουλιών για την αναζήτηση των αιτίων των προβλημάτων και κυρίως για την αντιμετώπισή τους με θεσμικά μέσα, που θα μειώσουν την αναγκαιότητα του εγκλεισμού.

Σε αυτή την βάση ο Συνήγορος του Πολίτη καλεί ακόμη μια φορά το Υπουργείο Δικαιοσύνης σε συνεργασία μαζί του, στο πλαίσιο των ορισμών του Συντάγματος, των νόμων και της διεθνούς νομοθεσίας για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Γιώργος Β. Καμίνης

Συνήγορος του Πολίτη